

פתרונות לכרטיסיות - משימה

משימה: הקר הגבוה ביותר בישראל הוא הר החרמון (2814 מטר מעל פני הים). מצאו אותו במפה.

פיתרון:

משימה: גלו מה היא המלה שחוזרת פעמים בהמנון.

פיתרון: "ציון".

משימה: מצאו שלושה שירים שמוזכרת בהם המלה "דגל" ושירו אותם בקול רם.

פיתרון: הדגל שלי הוא כחול ולבן, כל הארץ דגלים דגלים, שאו ציונה נס ודגל...

משימה: הצביעו על הפרמל. על איזו עיר הוא משקיף?

פיתרון:

משימה: הצביעו במפה על אזור מישור החוף.

פיתרון:

משימה: הצביעו במפה על אזור השפלה.

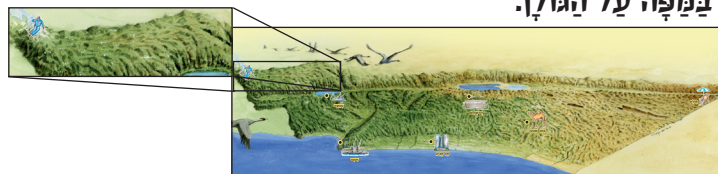
פיתרון:

משימה: הצביעו במפה על הגליל.

פיתרון:

משימה: הצביעו במפה על הגולן.

פיתרון:

פתרונות לכרטיסיות - שאלה

שאלה: מצאו במפה את המכתש הגדול. האם יש עוד מקום בעולם שיש בו תופעה גיאולוגית כזו בדיוק?

פיתרון: לא.

שאלה: קראו את המשפט הראשון במגילת העצמאות. מהן המלים המגדירות ומתארות את דמותו של העם היהודי?

פיתרון: רוחנית, דתית ומדינית.

שאלה: מה מסמלים שלושת הצבעים בסמל קק"ל? העזרו באיורים שבפרזה.

פיתרון: חום: גאולת אדמות, הכשרת קרקעות, חקלאות והתיישבות.
ירוק: ייעור ואיכות הסביבה.
כחול: שיקום נחלים, מאגרי מים.

שאלה: מה הוריש העם היהודי לעולם כלו על פי מגילת העצמאות?

פיתרון: את ספר הספרים הנצחי.

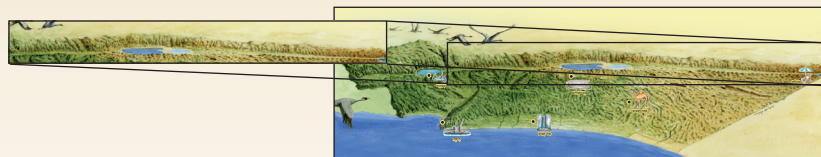
שאלה: מי מהאישים בכרזת הלאום אמר: "בבאזל הקמתי את מדינת היהודים"?

פיתרון: בנימין זאב הרצל, חוזה המדינה.

שאלה: מה שמה של הימה הקטנה הנמצאת מצפון לכנרת?

פיתרון: אגמון החולה.

שאלה: היכן עובר השבר הסורי אפריקאי? הצביעו עליו במפה.

פיתרון:

שאלה: כמה חברי כנסת יושבים במליאה?

פיתרון: 120.

שאלה: היכן עובר הגבול הצפוני של הנגב? לפי מה הוא נקבע? הצביעו עליו במפה (בקרוב).

פיתרון: הגבול עובר צפונית לבקעת באר שבע ונקבע על פי כמות המשקעים (קו 200 מ"מ גשם).

שאלה: מה מיצגים הכתמים החומים על מפת ישראל שעל דופן "הקפסה הפחלה"?

פיתרון: את הקרקעות שרכשה קק"ל.

ארץ מולדת - ישראל שלי

כרזת מפת ישראל

אילת

אילת היא העיר הדרומית בישראל. היא נמצאת על חוף ים סוף וגובלת במצרים ובירדן. לאורך ההיסטוריה אילת הייתה עיר נמל ומסחר ומרכז סחר בנחושת. היא מוזכרת מספר פעמים בתנ"ך ובעבר נודעה בשם "עציון גבר". אילת נכבשה במלחמת העצמאות והנפת "דגל הדיו" במשטרת אום רשרש סימלה את תום המלחמה. אחרי "מבצע קדש" דרכי ההגעה אל העיר השתפרו, נפתח בה שדה תעופה והיא התחילה להתפתח כעיר נמל ותיירות. כיום, מתנהל בה מאבק מתמיד בין שימור הטבע והסביבה לפיתוח הנמל, המלונות ומתקני התיירות והנופש. בכניסה לעיר נמצא "יער הולנד" ובו עצים התואמים את הסביבה המדברית. בעיר נמצא גם שטח צפרות, שהוקם בסיועה של קק"ל.

ירושלים

ירושלים, עיר הבירה של ישראל, היא העיר הגדולה בישראל. העיר שוכנת בלב הרי יהודה, על קו פרשת המים הארצי, בין הים התיכון לים המלח. ירושלים מקודשת ליהדות, לנצרות ולאיסלם ובה אתרים הקדושים לשלוש הדתות. לאורך ההיסטוריה העיר ידעה מאבקים ומלחמות והיא נכבשה על ידי שליטים רבים שמשלו בה. ירושלים מוזכרת פעמים רבות בתנ"ך ובה נבנה בית המקדש. עוד בימי קדם הייתה מרכז החיים של העם היהודי ומושא לגעגועיו בגלות. בסוף המאה ה-19 יצאו יהודים מחומות העיר העתיקה והתחילו לבנות את העיר החדשה. היום, החלק החדש מהווה את רוב שטחה של העיר ובו נמצאים משכן הכנסת, בית המשפט העליון, האוניברסיטה העברית, משכן נשיאי ישראל, משרדי הממשלה, ועוד. ב-1981 הוכרזה העיר העתיקה כ"אתר מורשת עולמית" מטעם אונסק"ו.

באר-שבע

באר-שבע, בירת הנגב, היא העיר השנייה בשטחה במדינת ישראל והשביעית בגודל אוכלוסייתה. באר-שבע מוזכרת פעמים רבות במקרא, ומקור שמה בספר בראשית, בברית שכרת אברהם אבינו עם אבימלך מלך גרר. במלחמת העצמאות נכבשה ויושבה ביהודים ומאז גדלה והתפתחה. נבנו בה שכונות חדשות והגיעו אליה עולים רבים מחבר העמים. נמצאים בה אוניברסיטת בן-גוריון, בית החולים סורוקה, בית משפט מחוזי, ועוד. באר-שבע המקראית, המזוהה עם תל שבע, הוכרה על ידי אונסק"ו כאתר מורשת עולמית.

תל-אביב

תל-אביב, "העיר העברית הראשונה", היא העיר השנייה בגודלה בישראל. תל-אביב הוקמה בשנת 1909 בשם "אחוזת בית", כשם האגודה הציונית שייסדה אותה. שנה לאחר מכן, שונה שמה לתל-אביב. היא הייתה העיר הראשונה מחוץ ליישוב הישן והמושבות, ונבנתה ליד העיר הערבית יפו, שנמלה שימש לאורך ההיסטוריה כשער כניסה לארץ ישראל. במשך השנים תל-אביב הפכה למרכז תרבותי, כלכלי, עסקי, תקשורתי ותיירותי. נמצאים בה התיאטרון הלאומי, התזמורת הפילהרמונית, הבורסה לניירות ערך, המערכת הבנקאית של ישראל, שגרירויות רבות, מערכות עיתונים ואתרי בילוי רבים. תל-אביב שוכנת על חוף הים התיכון ובה חופי רחצה מטופחים ומלונות רבים. בשנת 2003 העיר הלבנה בתל-אביב הוכרה על ידי אונסק"ו כאתר מורשת עולמית. בשנת 2009 חגגה תל-אביב מאה שנים להיווסדה.

חיפה

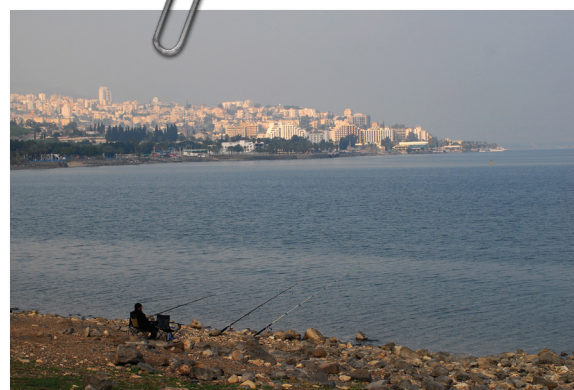

חיפה, בירתה הצפונית של מדינת ישראל, היא העיר השלישית בגודלה בארץ. חיפה, המשתרעת מהר הכרמל ועד המפרץ, ידועה בנופה היפהפה והמגוון. בדרומה נמצא פארק הכרמל - "הריאות הירוקות" הגדולות של המדינה. חיפה נודעה כעיר נמל כבר במאה השלישית לספירה וכיום הנמל שבעיר הוא המרכזי בארץ. חיפה הייתה הבסיס המרכזי של שלטונות המנדט הבריטי והמקום האחרון שהם פינו בטרם עזבו את הארץ. במלחמת העצמאות כוחות "ההגנה" הכניעו את תושבי העיר הערבים ויישבו את בתיהם בעולים יהודים. מאז, העיר התרחבה והתפתחה ונמצאים בה מבני ציבור ידועים, כמו האוניברסיטה והטכניון, גנים בהאיים מרשימים וכלי תחבורה מכל הסוגים: נמל תעופה, רכבת, רכבל, נמל וכרמלית. לאורך ההיסטוריה גרו בחיפה בני דתות שונות וגם היום גרים בה יהודים וערבים אלה לצד אלה. העיר משמשת סמל לדו-קיום ולאחוה בין העמים.

החרמון

הר החרמון, ההר הגבוה ביותר במדינת ישראל, שוכן בגבולה הצפונית. הוא חלק מרכס צר וארוך של סלעי גיר הנקרא "הרי מול הלבנון" ועובר בסוריה, לבנון וישראל. הפסגה הגבוהה של החרמון בישראל מתנשאת לגובה של 2,236 מטר מעל פני הים. החרמון מושלג בחורף ומזג האוויר בו קיצוני - מ-30 מעלות בקיץ עד לקיפאון בחורף. לכן יש בו בעלי חיים וצמחים המיוחדים להרים גבוהים. רוב שטח ההר בישראל נמצא בשמורת אתר הר החרמון ובו עצי אלון מצוי מהגדולים בארץ. ההר מוזכר בתנ"ך גם בשמות "שיאון" ו"חרמונים", השם "חרמון" מופיע בספר דברים. אתר הסקי היחידי בישראל נמצא על הר החרמון והוא מופעל על ידי המושב נווה אטי"ב השוכן למרגלותיו.

טבריה

טבריה, אחת מארבע ערי הקודש ביהדות, שוכנת לחופה המערבי של ימת הכינרת. היא נוסדה בשנת 20 לספירה בקירוב על ידי הורדוס אנטיפס ונקראה על שם הקיסר הרומי טיבריוס. לאורך השנים חיה בה לסירוגין קהילה יהודית משגשגת והתלמוד הירושלמי נכתב ונחתם בה. טבריה קדושה גם לנוצרים, המאמינים שישו פעל בה, והיא מהווה מוקד עלייה לרגל עבורם. יש בה שרידים ארכיאולוגיים רבים מהתקופה הרומית והביזנטית וכן קברי צדיקים. במלחמת העצמאות נכבשה העיר על ידי כוחות "ההגנה". כיום, טבריה היא עיר תיירותית מובילה בישראל ותושביה מתפרנסים בעיקר מכך.

עמק החולה

עמק החולה הוא עמק מישורי פורה ושופע מים בצפון ישראל. בעבר היו בעמק אגם ומצפון לו ביצות. בסוף בשנות ה-60 של המאה ה-20 פתחה קק"ל במפעל גדול לייבוש הביצות והאגם, כדי לאפשר שימוש באדמות ובשפע המים לחקלאות. הייבוש גרם לפגיעה באיזון הטבעי של העמק ולזיהום מי הכינרת. לכן, בתחילת שנות ה-90 שבה קק"ל והציפה כ-1,000 דונם מהשטח. כתוצאה מכך, שבו אל העמק עופות ומיני צמחים שנעלמו ממנו, נפתחו דרכי גישה אליו והוא הפך מוקד תיירות. גם המטרה המרכזית - הפסקת זיהום מי הכינרת - הושגה. כיום, שוכן במקום פארק אגמון החולה, שבו ניתן לשוט ולצפות בציפורים נודדות בדרכן לאפריקה, בחיות ובצמחים ייחודיים לאזור. בעתיד תציף קק"ל שטחים נוספים כדי לסייע בשמירה על מי הכינרת ולפתח את התיירות בעמק.

הר הכרמל

הר הכרמל, סמל ליופי ולהדר עוד מימי קדם, הוא רכס הרים המשתרע מצפון הרי השומרון ועד למפרץ חיפה. צורתו משולשת, פסגתו הגבוהה מתנשאת לגובה של 546 מטר מעל פני הים, והוא תחום בין עמק יזרעאל, מישור החוף ורמות מנשה. הכרמל מכונה "ההר הירוק תמיד" בגלל מורדותיו המכוסים בחורש ים-תיכוני. הוא מיושב מאז ימי האדם הקדמון ומוזכר פעמים רבות בתנ"ך. בספר מלכים א' מתואר העימות שהתרחש עליו בין אליהו הנביא לנביאי הבעל. מעל 80 אלף דונם משטח הכרמל הם גן לאומי ו-24 אלף דונם מהם שמורת טבע. בכרמל יש מפעלי טבע, כמו החי-בר, המשיבים לאזור חיות שנכחדו ממנו, למשל, נשרים ויחמורים. יש הטוענים, שמקור השם "כרמל" הוא צירוף המילים כרם ו-אל. ב-1996 הוכרז הכרמל על ידי אונסק"ו כשמורה ביוספרית.

עמק יזרעאל

עמק יזרעאל, הנודע באדמתו הפורה, הוא עמק גדול הנמשך ממישור החוף עד בקעת הירדן ותחום בין הגליל התחתון להרי השומרון. מסוף המאה ה-19 החל יהושע חנקין לרכוש אדמות בעמק עבור קק"ל, כדי ליישב אותו ביהודים ולמלא אותו בעבודה חקלאית יהודית. במשך השנים הוא הצליח לרכוש עוד ועוד אדמות והיום העמק מלא ביישובים יהודיים, כנהלל, עין חרוד, ועוד. לאורך ההיסטוריה עמק יזרעאל שימש נתיב תעבורה חשוב ושכנו בו ערים כמגידו ויזרעאל. בתנ"ך מסופר על נבות שעיבד את כרמו על אדמת העמק, ליד ארמון אחאב.

ים המלח

ים המלח, המקום הנמוך בעולם, נמצא בשולי מדבר יהודה, לאורך השבר הסורי-אפריקני, בגבול ישראל וירדן. מקווה מים זה הוא השלישי במליחותו בעולם. ריכוז המלח בו הוא 33.7%. על המשאבים הנדירים שלו מתחרים התעשייה, המפיקה ממנו מינרלים ומלחים שונים; התיירות, המקימה בו מלונות משגשגים ומפעלי קוסמטיקה; הפעילים להגנת הטבע, המנסים לשמור עליו. באזור צמחים ובעלי חיים נדירים, המסוגלים לעמוד בטמפרטורות גבוהות, במחסור במים מתוקים ובצריבת המלח. מי הים משמשים את התעשייה והתיירות ואף מתאדים באופן טבעי. כתוצאה מכך ומשאבת מים מנהר הירדן, ים המלח הצטמצם ונתון היום בסכנת היעלמות. אחד הפתרונות לכך הוא תכנון "תעלת הימים", שתעביר מים מהים התיכון לים המלח.

הכינרת

ימת הכינרת היא אגם המים המתוקים הנמוך בעולם, והגדול ביותר בישראל. היא שוכנת ליד העיר טבריה ולמרגלותיו המערביים של הגולן. הכינרת מספקת כשליש מצריכת מי השתייה וההשקיה של ישראל. זורמים אליה מצפון מי נהר הירדן ונחלים נוספים, ונשאבים ממנה מים דרך "המוביל הארצי". גובה פני המים משתנה על פי כמות הגשמים השנתית, השאיבה וההתאיידות ממנה. בראשית הציונות הוקמו על גדותיה החווה החקלאית הראשונה - "כינרת" ו"אם הקיבוצים" - דגניה. לאורך ההיסטוריה, הכינרת נודעה ביופייה ושימשה השראה למשוררים שונים, כמו רחל המשוררת. שמה של הכינרת מוזכר כבר בספר יהושע, ויש הטוענים כי הוא נובע מצורתה הדומה לכינור. "שביל סובב כינרת" שנשלל על ידי קק"ל מאפשר טיול יפהפה וחופשי לחופה.

ארץ מולדת - ישראל שלי

כרזת לאום

דגל ישראל

דגל ישראל הוא הדגל הרשמי של המדינה, המייצג את ריבונותה, מוסדותיה ואזרחיה בארץ ובעולם. לדגל רקע לבן, שני פסים אופקיים בצבע תכלת כהה ובמרכזו מגן דוד בצבע זהה. ההחלטה עליו התקבלה ב-28 באוקטובר 1948, לאחר דיונים רבים. הממשלה הזמנית ומועצת המדינה הזמנית נאלצו להכריע בין הדגל הנבחר לבין דגל שבעת הכוכבים, שנהגה על ידי הרצל. הדגל הנבחר שימש במשך שנים כדגל ההסתדרות הציונית ונעשה בו שימוש במושבות הראשונות ובקונגרס הציוני. הדגל מזוהה גם עם העם היהודי ויש לו קשר למסורת היהודית, שכן שני פסי התכלת מזכירים את פתילי הטלית. "חוק הדגל" מקבע את מעמדו וקובע כללים לשימוש נאות בו. הדגל מונף בטקסים ממלכתיים ונתלה ביום העצמאות ברחובות הערים.

בנימין זאב הרצל (1860-1904)

בנימין זאב הרצל, 'חוזה המדינה', היה משפטן, עיתונאי וסופר. הוא נולד ב-1860 בהונגריה וזכה לחינוך ברוח ההשכלה. הרצל נחשב לאבי הציונות המדינית, שפעלה בערוצים בינלאומיים להשגת זיכיון לעם היהודי על ארץ ישראל. לאחר שדיווח כעיתונאי על משפט דרייפוס, הגיע למסקנה שהיהודים צריכים להתקבץ ממקומות מגוריהם בגולה ולחיות יחד במדינה משלהם. הוא כתב את הספר 'אלטנוילנד', בו תיאר את חזון המדינה היהודית. המשפט 'אם תרצו אין זו אגדה', המופיע בספר, הפך לסיסמתה של התנועה הציונית. הרצל הקדיש את חייו להקמת מדינה יהודית, ייסד את הקונגרס הציוני בשנת 1897 והפך את התנועה הציונית לתנועה עולמית. הוא נפטר בווינה ב-1904 ונקבר ב-1949 בהר הרצל שבירושלים. על שמו נקראו יערות שנטעה ק"ל בבן-שמן ובחולדה.

סמל המדינה

סמל המדינה הוא מגן שבמרכזו מנורת שבעת הקנים, משני צידיה ענפי זית, ותחתיה השם "ישראל". ב-10 בפברואר 1949, בחרה מועצת המדינה הזמנית בחרה בסמל זה מבין הצעות רבות. הסמל שואב השראה מספר זכריה (פרק ד' פס' 2-3): "ראיתי והינה מנורת זהב כולה... ושבעה נרותיה עליה... ושניים זיתים עליה". שני ענפי הזית מסמלים בספר זכריה את שני סוגי המנהיגים של עם ישראל בעת העתיקה - הכוהן הגדול מבית אהרן והמלך מבית דוד, שנמשחו בשמן זית ביום הכתרתם. שמן הזית שימש להדלקת המנורה בבית המקדש והיונה, הנושאת בפיה ענף זית, מסמלת שלום. מנורת שבעת הקנים היא סמל יהודי עתיק, המתבסס על המנורה שעמדה בבית המקדש. מעמדו המשפטי והמדיני של סמל המדינה נקבע ב"חוק הדגל, הסמל והמנון המדינה".

דוד בן-גוריון (1886-1973)

דוד בן-גוריון, ראש הממשלה הראשון של מדינת ישראל, נולד בפולין ב-1886. לאחר שעלה לארץ עבד כחקלאי ומורה והיה ממקימי ארגון 'השומר'. בשנות ארצה"ב פעל למען הציונות והיה ממייסדי תנועת 'החלוץ'. בן-גוריון היה ממייסדי תנועת 'אחדות העבודה' ועמד בראש הסוכנות היהודית וההסתדרות הכללית. בתקופת מלחמת העולם השנייה היה מהעומדים בראש הישוב היהודי וב-14 במאי 1948 הקריא את מגילת העצמאות והכריז על הקמת מדינת ישראל. הוא נבחר לראשות הממשלה הראשונה וכיהן בה כשר הביטחון. במהלך שנות הנהגתו נקלטו במדינה גלי עלייה המוניים, הוקמו יישובים רבים, יוסד צה"ל והוקמה מערכת הביטחון. בן-גוריון פעל ליישוב הנגב וקבע את מגוריו ביישוב שדה בוקר. שם נקבר בשנת 1973.

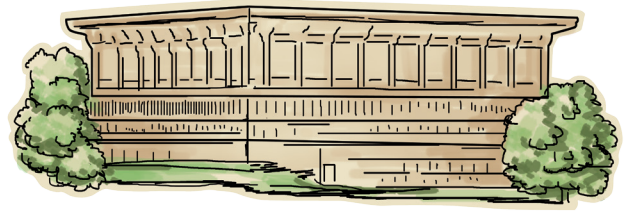
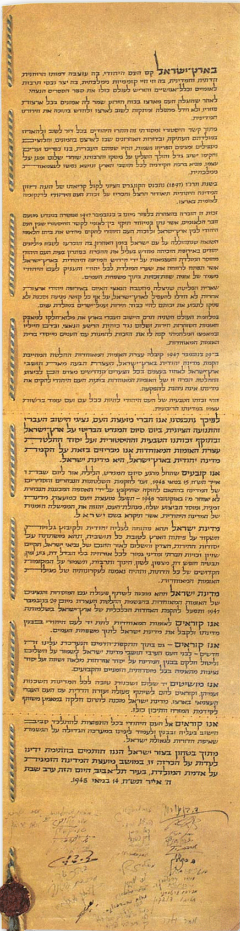
חיים ויצמן (1874-1952)

חיים ויצמן, נשיאה הראשון של מדינת ישראל, נולד ברוסיה ב-1874. הוא למד בגרמניה ובשווייץ והיה לדוקטור לכימיה. הוא היגר לבריטניה ופעל להגשמת הציונות. ויצמן היה ממייסדי הסיעה הדמוקרטית והאוניברסיטה העברית ונבחר לנשיא ההסתדרות הציונית העולמית. בתחום המדע תרם לפיתוח האצטון והדבר סייע לו ביצירת קשרים דיפלומטיים. קשריו עם השלטון הבריטי הובילו להצהרת בלפור' וקידמו את הקמת המדינה היהודית בארץ ישראל. ויצמן נודע כמנהיג ומדינאי בעל קסם אישי ודגל במדיניות מתונה כלפי הערבים. הוא נקבר ב-1952 ברחובות, עיר מגוריו. שם הוקם על שמו מכון למדע, 'מכון ויצמן'.

מגילת העצמאות

מגילת העצמאות, המסמך המכונן של מדינת ישראל, נקראת במקור "ההכרזה על הקמת מדינת ישראל". היא הוקראה על ידי דוד בן-גוריון במוזיאון תל-אביב בה' באייר תש"ח, 14 במאי 1948. ההכרזה מנסחת את העקרונות המרכזיים המנחים את מדינת ישראל כמדינה יהודית דמוקרטית: המדינה תהיה פתוחה ליהודים מכל הגלויות; תתייחס לכל תושביה בשוויון ללא הבדל דת, גזע ומין; תשמור על חופש דת, מצפון, לשון וחינוך; תשמור על המקומות הקדושים לכל הדתות, ועוד. מגילת העצמאות מורכבת מחמישה חלקים: סקירה היסטורית על זכותו של העם היהודי בארץ ישראל והדרך שהובילה להקמת המדינה; ההכרזה על הקמת המדינה; עקרונות המדינה; פנייה אל גורמים שונים והצהרת כוונות, וחתימות.

משכן הכנסת

משכן הכנסת הוא מקום מושבה של כנסת ישראל, הרשות המחוקקת ובית הנבחרים של מדינת ישראל. ישיבתה הראשונה של הכנסת התקיימה בתל-אביב, ביום ט"ו בשבט תש"ט. ב-1966 עברה הכנסת למקום משכנה הקבוע בקריית הממשלה, שבגבעת רם בירושלים. הכנסת מורכבת מ-120 חברים, הנבחרים על ידי הציבור הישראלי בבחירות ארציות. תפקידיה העיקריים של הכנסת הם: חקיקה, פיקוח על פעולות הממשלה, בחירת נשיא המדינה ומבקר המדינה ודיון בענייני המדינה בוועדות הכנסת ובמליאת הכנסת. בכנסת פעילות 12 ועדות קבועות, ביניהן: חוץ וביטחון, כספים, חוקה, חוק ומשפט. מול משכן הכנסת נמצאת מנורת הכנסת - פסל מרשים, המציג אירועים מרכזיים בתולדות עם ישראל.

התקווה

"התקווה" היא ההמנון הלאומי של התנועה הציונית ושל מדינת ישראל. היא חוברת ברומניה בשנת 1878 על ידי המשורר נפתלי הרץ אימבר וקיבלה לحن של שיר עם מולדבי. "התקווה" הושרה על ידי החלוצים במושבות העלייה הראשונה בארץ ישראל ובסיומו של כל קונגרס ציוני מאז הקונגרס החמישי. היא הושרה בטקס הכרזת העצמאות של מדינת ישראל והפכה להמנונה. "התקווה" עוגנה בחוק בשנת 2004.

הַתְקוּוּהָ

כָּל עוֹד בְּלֻבָּב פְּנִימָה
נִפְשׁ יְהוּדֵי הוֹמִיָּה,
וּלְפָאֲתֵי מִזְרַח קְדִימָה,
עֵין לְצִיּוֹן צוֹפִיָּה,
עוֹד לֹא אֲבָדָה תִּקְוָתָנִי,
הַתְקוּוּהָ בֶּת שְׁנוֹת אֲלָפִים,
לִהְיוֹת עִם חֻפְשִׁי בְּאַרְצָנִי,
אַרְץ צִיּוֹן וִירוּשָׁלַיִם.
(נפתלי הרץ אימבר, ירושלים, 1886)

הכותל המערבי

הכותל הוא המקום הקדוש ביותר ליהודים בימינו. הכותל הוא חלקו המערבי של קיר תמך מתקופת בית המקדש השני, שהקיף את הר הבית ונבנה על ידי המלך הורדוס. אורך הכותל כ-28 מטר וגובהו 18 מטר. רובו של הכותל קבור מתחת לפני השטח, מלבד רחבת הכותל המערבי. תפילות של יהודים סביב חומת הר הבית, לאחר חורבן בית שני, מתועדות כבר מהמאה הרביעית לספירה בסיפורי נוסעים ועולים לרגל. נראה שהמנהג להתפלל סמוך לכותל המערבי התגבש במאה ה-16, בראשיתו של השלטון העות'מאני בירושלים. מאז מלחמת השחרור ועד למלחמת ששת הימים היה הכותל תחת שלטון ירדני. במלחמת ששת הימים עבר הכותל לידי ישראל ומאז הגישה אליו חופשית ליהודים וללא-יהודים. תמונת הצנחנים המגיעים אל הכותל לאחר כיבוש העיר העתיקה היא מהתמונות המפורסמות והמרגשות בתולדות מדינת ישראל.

מאגרי מים

מדינת ישראל נמצאת במצוקת מים גדלה והולכת. גידול האוכלוסייה והעלייה ברמת החיים גורמים לעלייה בצריכת המים לשימוש ביתי ותעשייתי. במקביל, מזדהמים והולכים מאגרי המים הגדולים: מי הכינרת ומאגרי מי התהום. קרן קימת לישראל בנתה מעל ל-200 מאגרי מים החל משנות ה-80 של המאה הקודמת. המאגרים נחלקים לשלושה סוגים, על פי מקורות המים שהם מכילים: (א) איסוף מי נגר עילי; (ב) ניצול מי מעיינות - בתקופת החורף אוגרים את המים הנובעים במעיינות ושומרים אותם לשעת הצורך; (ג) איגום מים מושבים - שהם מי שופכין שטוהרו במכון טיהור ומנוצלים לשימוש חוזר להשקיית פרדסים בעיקר. כל המאגרים ביחד מוסיפים למשק המים כמעט עשירית מתצרוכת המים של מדינת ישראל.

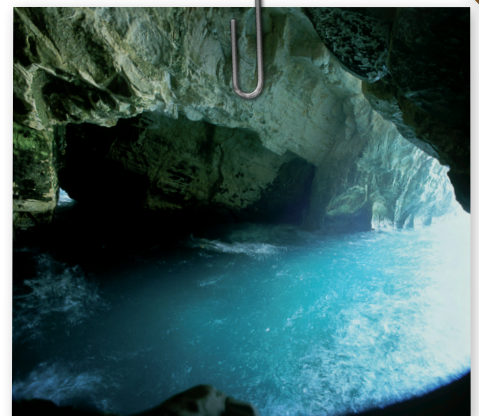

הרב אברהם יצחק הכהן קוק (1865-1935)

נקרא גם הראי"ה. רב, פוסק, מקובל והוגה דעות, אשר נחשב לאחד מגדולי התורה בדורות האחרונים. נולד בלטוויה, ותיפקד כרב בעירו עד עלייתו ארצה בשנת 1904. לאחר עלייתו כיהן כרב הראשי של יפו. בשנת 1919 נבחר לרב הראשי של ירושלים ובשנת 1921 הקים את הרבנות הראשית לארץ ישראל ונבחר לרב הראשי האשכנזי הראשון. הקים את ישיבת "מרכז הרב" בירושלים והיה למנהיג הרוחני של הציונות הדתית. פרסם חיבורים רבים וביניהם את: "אורות הקודש" ו"אגרות הראי"ה". פסיקותיו, המופיעות בספרי התשובות שלו, מהוות יסוד בענייני משפט ההלכה ומצוות התלויות בארץ. נפטר בירושלים ובה גם נקבר.

ראש הנקרה

ראש הנקרה היא שמורת טבע, הנמצאת בקצה המערבי של רכס סולם צור ובקצה הצפוני של רצועת חוף הים התיכון בישראל. הרכס נפגש עם הים במצוק, שלרגליו נקרות וכוכים. בעוד שפעם אפשר היה להגיע לנקרות רק בצלילה או בשחייה אמיצה, היום קיים במקום קו רכבל ואפשר לסייר בקלות במנהרות הסלע, לראות ולשמוע את הגלים מתנפצים בעוצמה אל החוף. על הרכס צומחת צמחיית חוף ויש ממנו תצפית מרשימה על רצועת החוף הצפונית של ישראל. במלחמת העולם השנייה הצבא הבריטי סלל בראש הנקרה מסילת רכבת שנסעה מישראל ללבנון. במלחמת העצמאות פוצץ הפלמ"ח את המסילה ומאז היא מושבתת. ב-1949 הוקם על הרכס קיבוץ ראש הנקרה, אשר שמו ניתן לו בהשראת השם הערבי "ראס א-נקורה".

מיחזור

תהליך שבו מפרקים פסולת ו"מחזירים" אותה למצב של חומר גלם, אשר ישמש לייצור מוצרים חדשים. למיחזור יתרונות רבים מבחינה כלכלית ואקולוגית, שכן הוא מאפשר חיסכון בחומרי גלם ומצמצם את כמויות הפסולת והזיהום.

חומרים שאפשר למחזר הם, לדוגמה: נייר, מתכות (כמו אלומיניום וברזל), פלסטיק, זכוכית, פסולת אורגנית ובד. בתהליך מיחזור של נייר, לדוגמה, מרסקים נייר ישן ויוצרים נייר חדש, שהוא נייר ממוחזר. בטבע מתרחש תהליך תמידי של מיחזור, כאשר כל הפסולת של אורגניזם אחד (למשל, עלים שנשרו מעץ) משמשת משאב עבור אורגניזמים אחרים (למשל, חיידקים וחרקים הניזונים מהעלים ומפרקים אותם בחזרה לאדמה). בישראל, 15% עד 25% מהפסולת ממוחזרת.

מצדה

מצדה, סמל למאבק היהודי לעצמאות ולחירות, היא מבצר עתיק המתנשא בראש מצוק גבוה במדבר יהודה. מצדה נבנתה על ידי המלך הרומי הורדוס, ששלט בארץ ישראל בין 74 ל-4 לפני הספירה. בזמן המרד הגדול בשלטון הרומי, בשנת 73 לספירה, התבצרה במצדה קבוצה של 960 יהודים קנאים ובהם נשים וילדים. תלילות המצוק, הריחוק ממקומות יישוב ומדרכים נוחות אפשרו למורדים לעמוד באומץ מול הצבא הרומי במשך כשלושה חודשים. כאשר סוף-סוף הצליחו הרומאים לפרוץ למצדה, הם מצאו כי המורדים היהודים שרפו את המבנים במקום והתאבדו. מצדה הפכה סמל לעוז רוח ולגבורה, שימשה השראה ליצירות אמנות רבות ואף הוכרזה בשנת 2001 על ידי אונסק"ו כאתר מורשת עולמית.

חנה סנש (1921-1944)

חנה סנש, לוחמת ומשוררת יהודייה, נולדה ב-1921 בבודפשט שבהונגריה. בגיל 18 עלתה לארץ ישראל לאחר שהייתה עדה לגילויי אנטישמיות. בארץ למדה חנה סנש בבית ספר חקלאי והייתה ממקימי קיבוץ שדות ים. היא התנדבה לצבא הבריטי ובמרץ 1944 צנחה עם קבוצת צנחנים על אדמת אירופה, כדי לסייע בלחימה נגד גרמניה הנאצית. חנה סנש נתפסה בהונגריה ונשלחה לכלא. על אף שעונתה בידי שוביה, סירבה למסור מידע על חבריה ועל המבצע שבמסגרתו הקבוצה פעלה באירופה. ב-7 בנובמבר 1944 הוצאה להורג והיא בת 23 בלבד. שיריה, שנמצאו ביומנה הסודי, יצאו לאור רק לאחר מותה. המפורסמים שבהם: "הליכה לקיסריה" ו"אשרי הגפרור". דמותה משמשת מופת וסמל להקרבה למען המדינה.

יפו

יפו, מערי הנמל העתיקות בעולם, שוכנת על חוף הים התיכון בישראל. היא נזכרת לראשונה באגרות מצריות מ-1470 לפני הספירה ובתנ"ך מסופר, שיונה הנביא הפליג ממנה לנינווה. לאורך ההיסטוריה יפו עברה בין שליטים שונים שהחריבוה ובנו אותה מחדש. במאה ה-19 שבה אליה קהילה יהודית שפעלה למען ההתיישבות בארץ ישראל. מסוף המאה ה-19 שימשה יפו שער כניסה ומרכז לעולים שהגיעו לארץ ישראל. הוקמו בה השכונות היהודיות הראשונות "נווה צדק" ו"נווה שלום" ונסללה ממנה רכבת לירושלים. במלחמת העצמאות העיר כותרה על ידי כוחות "ההגנה" ורוב תושביה הערבים נמלטו. בתייהם יושבו בעולים יהודים והעיר סופחה לתל-אביב. כיום יפו היא עיר מעורבת, שרוב תושביה יהודים.

חיפה

חיפה, בירתה הצפונית של מדינת ישראל, היא העיר השלישית בגודלה בארץ. חיפה, המשתרעת מהר הכרמל ועד המפרץ, ידועה בנופה היפהפה והמגוון. בדרומה נמצא פארק הכרמל - "הריאות הירוקות" הגדולות של המדינה. חיפה נודעה כעיר נמל כבר במאה השלישית לספירה וכיום הנמל שבעיר הוא המרכזי בארץ. חיפה הייתה הבסיס המרכזי של שלטונות המנדט הבריטי והמקום האחרון שהם פינו בטרם עזבו את הארץ. במלחמת העצמאות כוחות "ההגנה" הכניעו את תושבי העיר הערבים ויישבו את בתיהם בעולים יהודים. מאז, העיר התרחבה והתפתחה ונמצאים בה מבני ציבור ידועים, כמו האוניברסיטה והטכניון, גנים בהאיים מרשימים וכלי תחבורה מכל הסוגים: נמל תעופה, רכבת, רכבל, נמל וכרמלית. לאורך ההיסטוריה גרו בחיפה בני דתות שונות וגם היום גרים בה יהודים וערבים אלה לצד אלה. העיר משמשת סמל לדו-קיום ולאחוזה בין העמים.

אמת המים של קיסריה

קיסריה, מערי הנמל העתיקות החשובות בישראל, הייתה מיושבת כבר בתקופה ההלניסטית וחיו בה יהודים תחת שלטון בית חשמונאי. היא נבנתה מחדש על ידי המלך הרומי הורדוס, ונקראה על שם אוגוסטוס קיסר. כנהוג בערים הרומיות הגדולות, נבנתה בקיסריה אמת מים, שהסדירה אספקת מים זורמים, ושרידיה נשתמרו עד היום. אמת המים הגבוהה נחלקת לשלוש: תעלה א' הובילה מים מעינות שוני לקיסריה על גבי חומת אבן רצופה ומבנה קשתות; תעלה ב', הרחבה והעמוקה ממנה, נבנתה לצידה ונועדה להגדיל את אספקת המים. נמצאו על גביה תיקונים המעידים על השימוש בה וכן 11 כתובות; תעלה ג', הקטנה, נבנתה מעל תעלה ב' כאשר מפלס העיר עלה ואוכלוסייתה קטנה. כשהעיר גדלה שוב, נוצר צורך במקורות מים נוספים ונבנתה אמת המים הנמוכה, שהובילה מים במקביל לאמה הגבוהה מאזור מעגן מיכאל.

יוצאים ליער

עקב התייעוש והעירור המואץ מתמעטים השטחים הפתוחים. הבנייה הנמרצת וסלילת הכבישים דוחקות את הטבע ואת הנוף הפתוח, והצבע האפור משתלט על הירוק. היציאה ליער תורמת לנפש ולגוף, מאפשרת למטיילים לנוח ולהתאוורר וגם ממחישה להם את החשיבות שבשמירה על "ריאות ירוקות", על פינות לא בנויות ולא פגועות, שישמשו מפלט ממרוץ היומיום. המטיילים ביער מבינים טוב יותר את התפקיד הסביבתי של היער, שעיקרו שמירה על איכות האוויר, קיבוע פחמן וסינון מזהמים. קק"ל מעודדת יציאה ליער ובילוי בחיק הטבע ופועלת ליצירת קשר הדוק בין הציבור והקהילה ליערות. היא דואגת להנגשת היערות, לבניית פינות נופש ומתקני ספורט, לסלילת דרכים ושבילי אופניים ולהפיכת היערות ליעד בילוי, ספורט ונופש מועדף ומשמעותי.

המכתש הקטן

המכתש הקטן, המרשים שבמכתשי הנגב, נקרא במקור "מכתש חצרה" והוא חלק משמורת טבע הכוללת את מכתשי הנגב. כמו שאר המכתשים בנגב, הוא נוצר מצירוף תנאים נדיר בטבע. יופיו וייחודו מקנים לו חשיבות עולמית. אורכו מגיע לכ-7 ק"מ, רוחבו לכ-5 ק"מ ועומקו לכ-450 מ'. צורתו כמעט מעוגלת ויש לו פתח ניקוז אחד. המכתש התגלה על ידי קבוצת מטיילים מתנועת "המחנות העולים" ועד שנת 1942 לא הופיע במפות הארץ. ב-1958 פרצה קק"ל דרך בת 13 ק"מ, המחברת בין המכתש לבין כביש באר-שבע-סדום. רשות הטבע והגנים הלאומיים דואגת לבצע סביב המכתש פעולות שימור ושיקום.

הר תבור

הר תבור, מן הגבוהים והחשובים שבהרי הגליל, מתנשא מעל עמק יזרעאל. פסגתו מגיעה עד 562 מטר מעל פני הים. גובהו הרב וקירבתו לצומת דרכים חשוב תרמו לתפקידו המרכזי לאורך ההיסטוריה: ההר שימש כגבול בין נחלות השבטים יששכר, זבולון ונפתלי; במלחמת דבורה וברק בספר שופטים, התכנסו על ההר שבטי ישראל לקראת המלחמה בסיסרא; בימי בית שני נהגו להדליק בראשו משואות כדי להודיע על מועדי ישראל; ההר שימש כמוקד לקרבות בין היהודים לרומאים. במהלך השנים, ההר עבר מיד ליד ובתקופה הביזנטית נבנו עליו כנסיות ומנזר. הצמחייה העשירה המכסה היום את ההר מורכבת מאלון מצוי, אלה ארץ-ישראלית, אורן, חרוב, ועוד. מקור השם "הר תבור" בתנ"ך, ויש המפרשים אותו כ"טבור", הבולט מעל סביבתו.

נטיעות

למה חשוב לנטוע עצים?

- עץ אחד עשוי לשמש בית לעשרות ציפורים במשך עשרות שנות חייו.
- עץ אחד בקרבת הבית דומה לקיר אקוסטי - הוא בולם רעשים בצורה משמעותית.
- עץ אחד מסייע להפחתת הטמפרטורה בסביבתו, בימי הקיץ, עד ארבע מעלות.
- נטיעת עצים מסייעת לשימור קרקעות ומניעת מידבור.
- עץ אחד יכול לספוג בשנה 20 ק"ג אבק ו"לבלוע" 80 ק"ג תרחיפים, המכילים מתכות רעילות ככספית, ליתיום, עופרת.
- נטיעת עצים היא דרך פעילה לעצור את אפקט החממה, האחראי להתחממות כדור הארץ.
- עץ אחד מנקה, מסנן ומטהר 100,000 מ"ק אוויר מזוהם, מייצר 700 ק"ג חמצן וקולט 20 טון פחמן דו-חמצני.
- על אדם אחד לטעת 200 עצים כדי "לאזן" את הזיהום שיצר במהלך חייו.
- עץ אחד מוסיף הרבה שמחה, ירק וחיים לנוף העירוני.
- קק"ל נטעה מאז הקמתה למעלה מ-230 מיליון עצים על פני כמיליון דונם, המסייעים לבלימת התחממות כדור הארץ.
- אלפי מטיילים משתתפים ביערות קק"ל מידי ט"ו בשבט וגם במהלך השנה.
- קק"ל התחייבה, במסגרת תכנית "מיליארד העצים", שיזם האו"ם, לטעת שישה מיליון עצים במהלך 10 שנים.

אליעזר

בן יהודה (1858-1922)

מחיה השפה העברית. בשנת 1881 עלה לארץ והתיישב בירושלים. האמין שתחיית האומה העברית תוכל להתרחש רק בארץ ישראל ורק תוך כדי החייאת הלשון העברית. נדר לדבר עברית כל ימי חייו ופעל ללא לאות להפיכת השפה העברית לשפת היומיום בארץ ישראל. בן יהודה היה הראשון שדרש ששפת ההוראה בבתי הספר תהיה עברית. הוא חידש מילים רבות בעברית, כתב ספרי לימוד, בכלל זה מילון גדול וחשוב "מילון בן יהודה" ואף ערך עיתון בשפה העברית - עיתון "הצבי". ב-1890 הקים את "ועד הלשון העברית" ובשנת 1913 היה שותף ל"מלחמת השפות", מאבק אשר נועד להפוך את השפה העברית לשפה עיקרית במערכת החינוך העברי בארץ ישראל.

יצחק רבין (1922-1995)

נולד בירושלים וגדל בתל-אביב, שירת בפלמ"ח והשתתף בפעולות מבצעיות רבות ואף פיקד על חטיבת הראל בעת מלחמת העצמאות. שימש בתפקידי פיקוד שונים בצבא עד הגיעו לתפקיד הרמטכ"ל השביעי של צה"ל ומפקדו במלחמת ששת הימים. ב-1967 השתחרר מהצבא ופנה לפוליטיקה כחבר במפלגת העבודה. ביוני 1974 התמנה לראש הממשלה החמישי של מדינת ישראל והיה "הצבר" הראשון בתפקיד זה. באוקטובר 1994 חתם על הסכם שלום על ממלכת ירדן. היה חתן פרס נובל לשלום. רבין נרצח במהלך כהונתו כראש ממשלה, ב-4.11.95, בתום עצרת תמיכה המונית בהסכמי השלום, שנערכה בתל-אביב. יום הירצחו נקבע כיום זיכרון לאומי.

עמק יזרעאל

עמק יזרעאל, הנודע באדמתו הפורייה, הוא עמק גדול המשתרע ממישור החוף עד בקעת הירדן ותחום בין הגליל התחתון להרי השומרון. מסוף המאה ה-19 החל יהושע חנקין, גואל אדמות ארץ ישראל, לרכוש אדמות בעמק עבור קק"ל, כדי ליישב אותו ביהודים ולמלאו בעבודה חקלאית יהודית. במשך השנים חנקין הצליח לרכוש עוד ועוד אדמות והעמק התמלא ביישובים יהודיים, כנהלל, עין חרוד, ועוד והפך לסמל להתיישבות ולחקלאות יהודית. במהלך ההיסטוריה עמק יזרעאל שימש נתיב תעבורה חשוב ושכנו בו ערים חשובות כמגידו ויזרעאל. בתנ"ך מסופר על גבות שעיבד את כרמו על אדמת העמק, ליד ארמון המלך אחאב.

שבילי אופניים

אופניים הם כלי תחבורה נוח, קל ובלתי מזהם; הרכיבה היא מקור להנאה והזדמנות לפעילות ספורטיבית לבני כל הגילאים. קק"ל פועלת לסלילה ולפיתוח של מאות ק"מ של שבילי אופניים בכל רחבי הארץ, ביניהם שביל סובב כינרת, שביל מים אל ים, ועוד. הרכיבה בין עצי היער, בלב נופים ירוקים, מחברת את הרוכבים והמטיילים אל הארץ ואל שביליה ומאפשרת להם להכיר אותם מזווית שונה ואתגרית.

ברל כצנלסון (1880-1940)

ממנהיגי תנועת העבודה הציונית. עלה ארצה ב-1909 והחל דרכו כפועל חקלאי. היה מנהיג רוחני, שצמח בתקופת העלייה השנייה וחבר הנהלת קק"ל. היה מזוהה עם תנועת העבודה הציונית, מורה ומנהיג שלה, הוגה דעות וסופר. מיוזמי הקמת הסתדרות הפועלים ושותף בכינון מוסדותיה. בין היתר, פעל להקמת הוצאת הספרים "עם עובד", והעיתון העברי הראשון "דבר", שהיה עורכו הראשון. בין השנים 1941 עד 1944 היה אחד משלושת החברים ב"הנהגה הדירקטוריונית" של קק"ל.

הרב מאיר בר-אילן (1880-1949)

הרב מאיר בר-אילן, מראשי ומנהיגי תנועת המזרחי והציונות הדתית, נולד בשנת 1880 בוולוז'ין שבבלארוס. בצעירותו למד בישיבת וולוז'ין הידועה, שבראשה עמד אביו. בתחילת דרכו כיהן כציר בקונגרס הציוני החמישי בבאזל וייסד את תנועת המזרחי בארצות הברית, שלימים גם עמד בראשה. בארץ כיהן בתפקידים בכירים: מזכיר המזרחי העולמי, ראש הוועד הפועל הציוני, חבר במועצת המדינה הזמנית, ועוד. פועלו הספרותי המרשים כולל את עריכת עיתון "הצופה" במשך שנים, עריכת האנציקלופדיה התלמודית וכתבי ספרים. על כך זכה בפרס הרב קוק לספרות תורנית. הרב בר-אילן השתייך בדעותיו הפוליטיות לימין ושימש השראה למפלגת המפד"ל. אוניברסיטת בר-אילן, שהוקמה ברוח דעותיו, נקראת על שמו.

לימן

גומה הנוצרת כתוצאה מהקמת סוללת עפר מלאכותית בתוך אפיק קטן של נחל אכזב באזורים חצי מדבריים. בתוך הגומה נוטעים עצים, בדרך כלל איקליפטוסים, שיטים, ינבוט, ושינגטוניה, אשל ולעתים גם מינים נוספים, הכוללים עצי פרי שונים. העצים יכולים להתקיים בעזרת מי הגשם או מי הנגר העילי, הנאגרים בלימן. השיטה מתבססת על שיטות השקיה נבטיות. לימנים מוקמים בנגב ובערבה, באזורים שבהם כמות המשקעים השנתית היא כ-50 עד כ-300 מ"מ. מקור המילה "לימן" ביוונית ופירושה נמל או מקום מוצף. בשטח הלימן מקימה קק"ל חניונים, בחלקם אף ללינה, המיועדים למטיילים, לעוברי אורח וגם לחיילים.

מנחם בגין (1913-1992)

נולד בברסט-ליטובסק שבבלארוס. משפטן בהשכלתו. בצעירותו הצטרף לתנועת בית"ר ובהמשך היה פעיל בתנועה הרוויזיוניסטית, בראשותו של זאב ז'בוטינסקי. היה ממקימי האצ"ל ומפקדו האחרון, ממקימי תנועת החירות ותנועת הליכוד. בשנת 1977 נבחר לראש ממשלת ישראל (ראש הממשלה השישי). בחירה זו הייתה מהפך פוליטי במדינה (הימין עלה לשלטון). בגין חתם על הסכם השלום עם מצרים ובשנת 1978 זכה יחד עם אנואר סאדאת, נשיא מצרים, בפרס נובל לשלום. בגין עמד בראשות הממשלה בעת "מלחמת שלום הגליל". ב-1983 התפטר מתפקידו והסתגר בביתו עד יום מותו.

